

שיעור כללי

סתם הלוואה שלשים יום והלימוד מן הפסוק: 'קרבה שנת השבע'

נעסוק היום בעז"ה בדין הלוואה שלשים יום ובהבנת הלימוד מן הפסוק: 'קרבה שנת השבע'. נראה את שיטות הראשונים והאחרונים בענין ונעסוק גם בעיקרו של דין השמטת כספים מתי הוא נוהג והיאך.

סוגייתנו

- יש לראות את סוגיית הגמ' ג: 'תנא המלוה את חבירו סתם' עד 'דאמר מר שלשים יום בשנה חשוב שנה'.
- יש לראות דברי הריטב"א בחידושו לסוגיין.
- וראה חידושי הרש"ש שביאר את הקשר בין סוגייתנו לסוגיה דלעיל.
  - ודבריו הם שלא כדברי הב"ח בס"י ס"ז ס"ק יג' ראה דבריו.
  - וראה שער המשפט סימן עג ס"ק ב' שדחה ראייתו.

סתם הלוואה לענין פריעה תוך הזמן

- ראה גמרא בבא בתרא 'אמר ריש לקיש' עד 'ולואי שיפרע בזמנו'.
- וראה חידושי הרשב"א שם.

השמטת כספים אימת

- ראה דברי הרא"ש בחידושו למסכת גיטין לגבי דין שמטת כספים.
- וראה רמב"ם הלכות שמטה ויובל פ"ט הלכה ד' ודרך אמונה שם.
- וראה תשובת הרא"ש עז ב' ודברי קצות החושן ס"ז ס"ק א' ודברי החתם סופר בתשובה חו"מ סימן נ'.

חידושי הריטב"א מסכת מכות דף ג עמוד ב

דאמר מר שלשים יום בשנה חשוב שנה, פי' ואפילו למ"ד במס' ר"ה (י' א') דיום אחד בשנה חשוב שנה בהא מודה דהוי שלשים יום שאין אדם לוח מחבירו לפרוע ליומא אחר. ומכאן מביא מורי הרא"ה ז"ל ראייה לדברי רש"י ז"ל שסובר דדוקא סתם מלוה שלשים יום לפי שניתנה להוצאה ולא הדרא בעינא, אבל שאלת כלים דהדרו בעינייהו רשאי לתובעו תוך שלשים יום כל זמן שירצה אלא אם כן שאל בפירוש לזמן ידוע או לדבר ידוע, והוא ז"ל מביא ראייה מדקאמרינן בפרק השואל (שבת קמ"ח א') הלוויני אתי למכתב השאילני לא אתי למיכתב, [ד]טעמא משום דהלוויני כיון שאינו יכול לתובעו בתוך שלשים יום אתי למיכתב אבל השאילני שיכול לתובעו כשירצה לא אתי למיכתב, ור"ת ז"ל דוחה ראייה זו שאין הטעם מפני שיכול לתובעו אלא מפני שדרך השואל להחזירו תוך שלשים יום, והוא ז"ל כתב דסתם שאלה ג"כ שלשים יום מדאמרינן במנחות (מ"ד א') טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת, והטעם משום [ד]מדאורייתא אינה חייבת בציצית אלא כסות שלו כדכתיב כסותך ורבנן חייבו בשאולה לאחר ל' יום לפי שהלה יכול לתובעו ומיחזיא כדידיה, אבל תוך ל' יום שאין הלה יכול לתובעו אוקמוה אדינא דאורייתא ופטורה דהא ידעי דשאולה היא, וש"מ דסתם שאלה שלשים יום, ואינה ראייה דהתם אינו מפני דסתם שאלה שלשים יום, אלא מפני שהרבה בני אדם משאילין אותה לשלשים יום או שמשאילין סתם ואינם רוצים לתובעו עד שלשים יום ולכן תולין העולם בשאולה, אבל יותר משלשים יום אין דרך להשאיל ותלו עלמא במכירה.

ורבינו הרמב"ן ז"ל הביא ראייה דלא אמרינן סתם שאלה שלשים יום דתניא באבל רבתי (תוספתא ב"מ פ"ח) המשאיל חלוק לחבירו לילך לבית אבא א"א ליטלו עד שיעברו ימי האבל וברגל עד שיצאו ימי הרגל ובמשתה עד שיעברו ימי המשתה, משמע דמסתמא (ש)אפילו בתוך הרגל ובתוך המשתה שהם ח' ימים אפשר ליטלו, ואיכא דדחי דדילמא היא בשואל רחוק מן הרגל והמשתה שלשים יום או יותר שאילו היה סתם היה אפשר ליטלו לאחר ל' יום מיהת והשתא א"א ליטלו עד שיעברו הרגל והמשתה, ולא מילתא היא חדא שאין דרך לשאול ולהשאיל לרגל ולמשתה ולאבל ל' יום קודם שיהא בטל ברשותו, ועוד מדקתני ברגל ובמשתה משמע דאפילו בשואל ברגל עצמו ובמשתה עצמו, כנ"ל לפי דבריו ז"ל, ומשמעותינו [ראיה] לדברי רש"י ז"ל דהא קרא דשנת השבע שנת השמטה במלוה היא ולא בשאלת כלים דומיא (לשמטה) דשמטה עצמה שאינה אלא במלוה ולא בשאלת כלים מדכתיב משאת מאומה.

רש"ש מסכת מכות דף ג עמוד ב

תנא המלוה ר"ח סתם כו'. נ"ל דסמך זה לכאן דנ"מ ג"כ לענין דאם הלוהו פחות משלשים יום קודם מולאי שביעית אין שביעית משמטתו להא"ד ומזה קאת סעד לפסק ר"ת:

ב"ח חושן משפט סימן סז

ומכל מקום בסתם הלוואה שהיא לשלשים יום שביעית משמטת בסופה ואפילו לא הגיעו עדיין שלשים יום דקרינן ביה לא יגוש דדוקא במלוה לזמן קבוע לא קרינן ביה לא יגוש והכי מוכח ברמב"ם (הל' שמטה ויובל פ"ט ה"ה) שכתב שחט את הפרה וחלקה על דעת שהיום ראש השנה של מוצאי שביעית ונתעבר אלול ונמצא אותו היום סוף שביעית אבדו הדמים שהרי עברה שביעית על החוב ובודאי דלסברתו דהוי חוב זמנה שלשים יום כדן סתם חוב של הלוואה ואפילו הכי אין לו דין מלוה לזמן אם לא בדקבע זמן ועיין לקמן בסעיף י"ט דהך דהשוחט את הפרה לאו הלכתא היא:

[ב] יש לו זמן ל' יום. ונראה דמי שהפקיד מעות אצל חבירו ואמר לו אם תרצה יש לך רשות להשתמש בו, בכהאי גוונא אף אם נשתמש בהן אין לו זמן שלשים יום. וראיה לזה מהא דכתב הרא"ש בפרק המפקיד (סי' כ"ו) בשם הראב"ד לתרץ דברי הרי"ף דפסק גבי מפקיד מעות אצל שולחני מותרין ישתמש בהן דאינו חייב באונסין כל זמן שלא נשתמש בהן אף על גב דבדמי אבידה פסק הרי"ף כרב יוסף דהוי שואל עלייהו כיון שיש לו רשות להשתמש בהן, משום דהנאת שימוש של מעות מותרין גרע מהנאת שימוש של דמי אבידה לפי שירא לשלוח בהן יד לקנות בהן סחורה שמא יבוא המפקיד לתבוע פקדונו אבל בדמי אבידה יודע שישתהא אצלו ימים רבים ע"ש, והביאו הסמ"ע בסימן רצ"ב ס"ק ט"ז. ואי אמרת דבכהאי גוונא נמי סתם הלואה ל' יום אמאי יהא ירא לקנות בהן סחורה הא יש לו זמן ל' יום, דהא מפקיד מעות אצל שולחני הוי כנתן לו רשות להשתמש בהן, אלא ודאי דבכהאי גוונא אין לו שום זמן אלא דכל זמן שיתבע פקדונו מחויב להחזיר לו. וטעמו של דבר נ"ל דדוקא הלואה שבאה ע"פ בקשת הלואה וגילה דעתו שצריך להמעות אמרינן דמסתמא כוונתו היתה ללוות על ל' יום, וגם דעת המלוה היתה לזה, מה שאין כן במפקיד ונתן רשות להנפקד להשתמש בפקדון בלתי בקשת הלואה אמרינן הא דנתן לו רשות להשתמש בו הוא כל זמן שלא יצטרך להמעות אבל בכל עת שיצטרך להמעות יסלק לו תיכף.

ובזה יש לדחות ראיית הב"ח בסי' ס"ד שהוכיח שם דאע"ג דקיי"ל המלוה את חבירו לעשר שנים אין שביעית משמטתו מ"מ בסתם הלואה אף על גב דזמנה ל' יום אין הדין כן, והוכיח כן ממתניתין דשביעית (פ"י מ"ב) ופסקה הרמב"ם ז"ל (פ"ט משמיטה ה"ה) דהשוחט את הפרה וחילקה בר"ה של מוצאי שביעית אם היה החודש מעובר ונמצא שהוא סוף שביעית משמט ואבד הדמים אף על גב דסתם הלואה ל' יום מ"מ אין לו דין מלוה לזמן, עכ"ד. ולפי מה שכתבתי אין כאן ראייה, דנראה דבהקפת יום טוב לא אמרינן דזמנה שלשים יום דהא הכא ליכא גילוי דעת מהקונה שהוא צריך להמעות דהא דנטל בהקפה י"ל דהוא משום דאסור ליתן מעות ביום טוב, א"כ המלוה יכול לומר שלא היה בדעתו להמתין לו רק אחר יום טוב וכיון דאגלאי מילתא דלאו יום טוב הוי והיה יכול לתובעו לאלתר שביעית משמטתו כמו שכתב בפירוש הר"ש שם ע"ש. אך מ"מ נראה דאף ביום טוב אם אמר לו בלשון הלואה צריך להמתין לו שלשים יום, דהא בשבת ר"פ שואל (קמח, א) אמרינן בטעמא דמתניתין דשואל אדם מחבירו כדי יין ובלבד שלא יאמר לו הלויני ומפרש התם דהשילוני לא אתי למיכתב והלויני אתי למיכתב, ופרש"י ותוס' (ד"ה שואל) והרי"ף והרא"ש שם (סי' א') דהלואה לזמן מרובה משמע דזמנה ל' יום משא"כ שאלה שהוא בעין וזמנה לאלתר. אלמא משמע להדיא דלשון הלויני משמע לזמן מרובה אף ביום טוב, אך מ"מ לשון שאלה או תן לי שמבואר שם בר"ן (סג, א מדפה"ר) ובש"ע או"ח סי' ש"ז סי"א דמותר לומר בשבת משמע התם שיכול לתובעו תיכף לאחר שבת, ע"ש בר"ן וחידושי הרשב"א, ונראה שהוא מטעמא דפרישית. וסוף סוף ראיית הב"ח נדחית בטוב דהא אסור לומר ביום טוב לשון הלויני כמו בשבת דגזרינן שמא יכתוב ואינו מותר אלא בלשון שאלה או תן לי ובכהאי גוונא זמנו תיכף לאחר יום טוב.

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ה עמוד א

אמר ריש לקיש: הקובע זמן לחבירו, ואמר לו פרעתיך בתוך זמני – אינו נאמן, ולואי שיפרע בזמנו.

חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף ה עמוד א

הקובע זמן לחברו ואמר לו פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרענו בזמנו, פירש גאון ז"ל דוקא קובע אבל בסתם מלוה אף על גב דאמרי' סתם מלוה ל' יום וכדנתי' בפ"ק דמכות (ג' ב') המלוה את חברו סתם אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום אפי"ה אם אמר פרעתיך תוך ל' יום נאמן דכיון שלא קבע לו זמן ל' יום בפירוש מכסיף ופרע תוך ל', והיינו דקאמר הקובע זמן ואילו אפי' בסתם מלוה כן לישמענין בסתם מלוה וכ"ש בקובע, ולולי שאמרה גאון ז"ל והסכימו בכך כל האחרונים הייתי אומר דה"ה בסתם מלוה, ותדע לך מדאקשינן עליה דר"ל מהא דתנן עד ד"א מחייבין אותו בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן ומאי קושיא דבכלל כי האי מודה בה ר"ל דהא לא קבע לו חברו זמן עד שיגמור כל הארבע אמות ואדרכא הוא תובעו ורוצה שיכנה עמו מיד, והא דנקט לה ר"ל בקובע זמן ולא נקט לה בסתם מלוה משום דההיא לא פסיקא לן דהא במנהגא תליא מילתא כדתניא בתוספתא דבבא מציעא המלוה את חברו סתם אין פחות מל' יום ובמדינה שנהגו בפחות מיכן או ביתר מיכן אין משנין ממנהג המדינה, כנ"ל:

רא"ש מסכת גיטין פרק ד סימן יח' וסימן כ'

ותניא בתוספתא (דשביעית פ"ח) אימתי כותבין עליו פרוזבול (פ) ער"ה של שביעית והוא הדין קודם ולא בא למעט אלא בשנה שביעית ואף על גב דשביעית אינה משמטת אלא בסופה אפי' הכי אין כותבין פרוזבול

והא דאין כותבין פרוזבול בשביעית אף על פי שאינה משמטת אלא בסופה נראה לפרש הטעם ע"פ המקראות מקץ שבע שנים תעשה שמטה וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו מפשיטה דקרא ילפינן דאין שביעית משמטת אלא בסופה כדכתיב מקץ שבע שנים תעשה שמטה וזה דבר השמיטה (א) שאינו אלא בסוף השבע שמוט כל בעל משה ידו אבל מיד כשהתחלה שנת השמיטה אין בית דין בודקין לגבות שום חוב וגם המלוה בעצמו אין לו ליגוש הלואה דכתיב לא יגוש את אחיו ואת רעהו כי קרא שמטה לה' מיד שנכנסה השמיטה לא יגוש אבל אם יפרע הלואה בעצמו אין צריך לומר משמט אני וכמו שאין נזקקין לגבות החוב כך אין נזקקין לכתוב פרוזבול מיד כשנכנסה שביעית.

ספר העיטור אות פ - פרוזבול

תשובה לרבינו נסים. על שני עניינים האחד שצריך כתיבתו אחר הלואה מדגרסינן במשנה כל שיש לי ולא קתני שיהיה לי. והא דתני בתוס' כל מלוה שלאחר פרוזבול אינו משמט. אין סומכין אלא על משנת' והשני שיכתוב אותו קודם השמטה כדתנן אימתי כותבין עליו פרוזבול ערב ראש השנה של שביעית.

אין שביעית משמטת כספים אלא בסופה שנאמר מקץ שבע שנים תעשה שמטה וזה דבר השמטה ושם הוא אומר מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג הסוכות, מה שם אחר שבע אף השמטת כספים אחר שבע, לפיכך הלוח את חבירו בשביעית עצמה גובה חובו כל השנה, וכשתשקע חמה בלילי ראש השנה של מוצאי שביעית אבד החוב.

דרך אמונה הלכות שמיטה ויובל פרק ט הלכה ד

(כה) גובה חובו כל השנה. (לח) ודעת הרא"ש דכל השנה השביעית אסור לתבוע החוב אלא שאם החזיר א"צ לומר משמט אני אבל יש איסור לתבוע דכתיב לא יגוש וגו' כי קרא שמטה דהיינו מיד שקרא שמיטה ולכן צריך לכתוב פרוזבול ערב ר"ה של שביעית דהיינו בסוף השנה הששית (לט) וי"א דמ"מ מה שלוח בשביעית עצמה יכול לתבוע כל השנה גם להרא"ש ורק מה שלוח לפני שביעית אין לתבוע (מ) וי"א דלהרא"ש גם מה שלוח בשביעית אסור לתבוע (מא) אבל רוב הראשונים חולקים על הרא"ש וס"ל דיכול לתבוע כל השנה (מב) והכי קי"ל (מג) ויכול לכתוב פרוזבול כל השנה (מד) ומ"מ יש מדקדקין לכתוב פרוזבול גם ערב ר"ה של שביעית לצאת גם דעת הרא"ש:

דרך אמונה - ציון ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק ט ס"ק (מד)

(מד) עי' פ"ת שם סק"ה בשם התומים ועי' פה"ש סקצ"ו וכן נהג אאמו"ר זללה"ה ולפעמים מסר מילי' אבל מרן החזו"א זצ"ל לא נהג כן:

שו"ת הרא"ש כלל עז סימן ב

וששאלת אם שמטת כספים נוהגת בזמן הזה, יראה לי שנוהגת בזמן הזה. כדאיאת בגיטין (לו) גבי תיקון פרוזבול ומי איכא מידי דמדאורייתא משמטת שביעית והלל תקן דלא משמטת, אמר אב"י בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא רבי אומר וכו'. ותו גרסינן התם /גיטין/ (לז) רב אשי מקני ליה גידמא דדקלא וכתב עליה פרוזבול רבנן דבי רב אשי מסרי מיליהו להדדי רבי נתן מסר מילי לרבי חייא בר אבא אמר ליה צריכנא מילי אחריתי, אמר ליה לא צריכת, וכל אלו האמוראין היו בכבל ונהגו שמטת כספים. ותו גרסינן התם /גיטין/ לז' אבא בר מניומי הוה מסיק בי' רבא זווי אייתינהו ניהלי' בשביעית א"ל משמט אני לך שקלינהו ואזיל.

בתשובה אחרת על דבר השמטה שמטתי ידי לכתוב בענין שמטה מיום באי לארץ הזאת. כי דברים רבים היו לי עם גדולי העיר מדוע אינם משמיטים כספים ואמרו שכבר נהגו כל הארץ הזאת שלא להשמיט ואי אפשר לבטל המנהג שנהגו בו ימים רבים כי הרבה מלוות [ישנות] ישנן בארץ הזאת. והביאו לי ראייה ממנהגם מיפוי לשון שטרותיהם ולא נתיישבתי בטעמם. ומצאתי התנצלות לעצמי על שמטתי ידי שאינני מתעורר לבטל מנהגם ואומר אני [דאפשר] כיון שפשט המנהג שלא להשמיט והכל יודעי' זה הוה ליה כאלו התנה המלוה על מנת שלא תשמיטנו שביעית. נאם הכותב אשר בן ה"ר יחיאל ז"ל. (עי' כלל סד סס"ד).

קצות החושן סימן סז

טעם למנהג. בתשובת הרא"ש (כלל ע"ז סי' ב' ד') כתב טעם שהניחן על מנהגן כיון שפשט המנהג שלא להשמיט והכל יודעין זה הו"ל כאילו התנה המלוה על מנת שלא תשמיט בשביעית. ואכתי קשיא לי בשנה השביעית גופה דאינו משמט אבל מיד כשהגיע תחלת השמיטה אין ב"ד נזקקין לגבות שום חוב וגם המלוה בעצמו אין לו ליגוש מהתחלת שבע אף על גב דאינו משמט אלא בסופה וכמ"ש הרא"ש פרק השולח (גיטין פ"ד סי' כ') ע"ש, ובזה לא שייך תנאי דזה אינו תנאי שבממון אלא מלתא דאיסורא. ועיין בטור סימן כ"ו (סעיף ה') דאם אין זכות חשיב קנין דברים, והכא נמי כיון דאינו משמט אלא מילתא דאיסורא אית ביה וצ"ע:

שו"ת חתם סופר חלק ה (חושן משפט) סימן נ

שלום וי"ר לתלמידי האברך הותיק החרוץ המופלא ומפורסם כש"ת מו"ה מאיר נ"י.

עש"ק סמוך להכנסת כלה קבלתי נועם אמרותיו הנעימי' ואשיב עליהם כיד ה' הטובה.

בענין פרוזבול שחשקה נפשו היפה לכתוב פרוזבול ולמסור דבריו בפני וכו' להיות השנה הזאת שנת תקס"ד שנה ששית לשמיטה להרמ"א ז"ל שפסק כהנך גאונים וחשש לשיטת העיטור והרא"ש דאין כותבי' פרוזבול משנכנס שנת ז' אנא עובדא ידענא שמ"ו החסיד זצ"ל מסר דבריו לפני וחד דעימי בסוף שנת תקמ"ד הנכנס לתקמ"ה דהיינו סוף שמיטה וידענא שלא עשה פרוזבול בסוף תקמ"ג כי לא זהו ידי מתוך ידו ממש לידע כל דרכיו מוצאיו ומובאיו וטעמא רבה איכא דלא יהי' אלא פלוגתי' שוה בשוה הי' לו לומר כל המקיל בארץ הלכה כמותו בחו"ל ומכ"ש הכא דכל הפוסקי' חולקי' חוץ מהעיטור והרא"ש (והטור נמשך אחריו כדרכו) ודי לן שכי' הרמב"ן בתשו' המיוחסת דנוסחא מוטעת נזדמנה להעיטור בתוסי' ושכן הביאו הר"ש בשביעית כהרמב"ן ואף על פי שכי' עוד שהוא מלתא בלא טעמא והרא"ש הא יחיב טעמא דהכי קאמר קרא לא יגוש את רעהו מיד שקרא שמטה לה' בכניסתו אמנם מקץ שבעה שנים דהיינו בסופו תעשה שמטה אחרת והיינו וזה דבר השמטה שיאמר משמט אני אלו דבריו מ"מ הוא נדחק למצוא רמז בקרא לקיים דברי התוספתא שלפניו וכיון שהנוסחא מוטעת אין לנו להמציא דרשות בקרא שלא הזכירו בש"ס.

ובקצות החשן סי' ס"ז סק"א הקשה למ"ש הרא"ש בתשובה שלא מיחה במנהגי המדינות שלא נהגו בפרוזבול וגובי' חובותיהם אחר שביעית משום דה"ל כאלו התנו כך מעיקרא והקשה הנ"ל תינח אחר שביעית אבל בשנת ז' גופי' דאם ישלם יכול לקבל אבל אסורא איכא לתבועו וה"ל מילתא דאיסורא ולא ממונא ולא מהני תנאי והרי הם נהגו גם לתבוע ולנגוש אפי' בשנת ז' גופי' ע"ש שהניח בצ"ע. ולפע"ד סברת הרא"ש כי היכי דשמיטה דסוף השנה היא ברגע צאת היום ער"ה דשמינית הי"נ שמיטת הכניסה שבתחלת השנה תלי' ברגע יציאת הככבים דר"ה של ז' וכן משמע קרא כי קרא שמטה לה' ה"ל בשעה שקרא שמיטה שהוא זמן מקרא קדש של כניסת היום אבל רגע אח"כ כבר עבר ל"י זמני' והמלוה חברו אח"כ יכול לנגושו בשביעית שלא יצאו עליו ככבים של כניסת השנה ומשו"ה לא מצינו מפורש בש"ס המלוה את חברו בשביעית עצמו מה דינו כמו שמצינו פלוגתא במוכר שדהו בשנת היובל עצמו וע"כ כנ"ל וא"כ ה"ה המלוה חברו ומתנה עמו שלא יהי' זמן פרעון עד רגע אחר צאת הככבי' של ר"ה דכה"ג בשעת כניסת היום לא קם לי' בלא יגוש ממילא לא שמטתו והכניסה ויכול לתבועו אפי' בשביעית וא"כ י"ל כן הי' תנאי מנהג המדינה שכל חוב שלא נפרע בער"ה קודם חצות לא יהי' זמנו לפרוע עוד עד אחר ר"ה וממילא לא שמטתו כניסת השנה ולק"מ ק' הקצות החשן הנ"ל.

מקץ שבע שנים תעשה שמטה: (ב) וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה': (ג) את הנכרי תגש ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידך: (ד) אפס כי לא יהיה בך אביון כי ברך וברכך ה' בארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה לרשתה: (ה) רק אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך לשמר לעשות את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום: (ו) כי ה' אלקיך ברכך כאשר דבר לך והעבטת גוים רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגוים רבים וברך לא ומשלו: o

פי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארץך אשר ה' אלקיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחריך האביון: (ח) כי פתח תפתח את ירך לו והעבט תעביטנו די מחסרו אשר יחסר לו: (ט) השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עינך באחריך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא: (י) נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה וברכך ה' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ירך: (יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על פן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ירך לאחריך לעניך ולאבניך בארץך:

דברים פרק לא, י-יב

(י) ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסכות: (יא) בבוא כל ישראל לראות את פני יקנוק אלקיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם: (יב) הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת: